

УДК 334.7

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЛІЗИНГУ БУДІВЕЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УКРАЇНІ

СОБОЛЄВА А. Г.

кандидат економічних наук

Харків

Технічне оснащення має вирішальне значення в усіх сферах матеріального виробництва, зокрема для будівництва. Без використання сучасної техніки та оновленого обладнання, новітніх технологій неможливо будувати та створювати конкурентоспроможну продукцію.

Підприємства змушені використовувати техніку, придбану ще за радянських часів через відносно повільний оборот капіталу, нестабільність ринку нерухомості, кризу, а також збитковість значної кількості будівельних

підприємств усіх організаційно-правових форм. Купувати нову техніку мають можливість тільки підприємства з високим показником рентабельності.

Згідно з офіційними даними, знос техніки, машин і механізмів в будівництві складає 55,8%, у деяких підприємствах він досягає 80%, що обумовлює зростання витрат на сировину, електроенергію, а отже, як наслідок, спостерігається підвищення собівартості виробленої продукції [8]. Тому виникає необхідність у нових формах, методах і джерелах інвестування і кредитування, які б змогли знизити цей показник шляхом оновлення матеріально-технічної бази підприємства. Одним з цих методів може виступати лізинг як ефективний діючий механізм відтворення основних фондів і залучення інвестицій.

Проблемам розвитку лізингових відносин в оновленні матеріально-технічної бази будівельних підпри-

емств присвячено немало робіт як в Україні, так і за її межами. Так, розглядом цих питань займалися вчені-економісти, серед яких необхідно виділити В. Гарбара, В. Настасьєва, І. Панасенка, Г. Куліша, К. Кравченко, І. Забеліну та інших [4 – 8].

Вивчення, аналізування, дослідження та узагальнення праць щодо розвитку та використання лізингу в Україні дали можливість встановити, що окремі питання цієї багатопланової проблеми залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, недостатньо уваги приділяється обґрунтуванню впливу лізингу на розширене відтворення будівництва.

Таким чином, на сучасному етапі економічного розвитку виникла необхідність проведення комплексних досліджень у напрямі розвитку лізингових відносин в будівництві.

В Україні лізингові операції прямо або посередньо регулюються більш ніж 180 законодавчими і нормативними актами [4, с. 110], серед яких центральне місце займають Закон «Про лізинг» від 16 грудня 1997 р. [1], питанням оподаткування операцій з лізингу присвячені деякі частини Закону «Про оподаткування прибутку підприємств» [2]; окремих аспектів діяльності у сфері лізингу стосується й Цивільний Кодекс України [3].

Згідно із законом, лізинг – це підприємницька діяльність, що спрямована на інвестування власних і залучених коштів і полягає у наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений термін лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням із лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів.

Визначення лізингових операцій наведено в Податковому кодексі України, де лізингова (орендна) операція визначена як господарська операція (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) фізичної чи юридичної особи (орендодавця), що передбачає надання основних фондів у користування іншим фізичним чи юридичним особам (орендарям) за плату та на визначений строк [9].

Лізинг розглядається як посереднє між орендою та кредитом, який направлений на збереження власних коштів підприємства, користування, а в майбутньому придбання за залишковою вартістю, нової, високопродуктивної й дорогої техніки. Також до переваг лізингу відноситься більш прості схеми виконання зобов'язань підприємством, оскільки майно, яке передається у лізинг, є водночас і заставою; це дозволяє отримувати лізингове фінансування легше, ніж банківські кредити. Також лізинг не обмежує можливості підприємства в отриманні кредитів.

Лізинг є однією з найбільш доступних способів фінансування на довгостроковий період для отримання техніки. Лізингодавці звичайно спеціалізуються на певних видах обладнання, а це дозволяє їм залучати кредити від виробників обладнання або мати доступ до іноземних ринків капіталу, беручи на себе частину кредитного ризику при наданні лізингового майна. Невід'ємною перевагою є гнучкість платежів – платежі за договором

лізингу можна побудувати у відповідності до очікуваного грошового потоку лізингоодержувача [8].

В Україні лізинг набув поширення не так давно. Проте існує достатньо проблем, у зв'язку з кризою, впровадження та розвитку цієї послуги. Насамперед, це стосується державної програми у сфері розвитку лізингу в будівництві, необізнаністю та браком досвіду, порівняною новизною, низькою кваліфікацією спеціалістів, що працюють на даному ринку.

Що стосується зарубіжного досвіду, то, наприклад, у Європі до 90% продажів будівельної техніки припадає на лізинг а лише 5% на кредит. У 2007 р., за даними Міжнародної фінансової корпорації, в Україні аналогічний показник досяг 70%. У 2009 – 2010 рр. передача спеціальної техніки у лізинг різко знизилась, що зумовлено банкрутством лізингових компаній (із 200 на ринку залишилось менше вісімдесяти), спадом будівництва та ін. Так, за підсумками діяльності лізингодавців у 2009 р., на предмет лізингу у будівництві складено лише 11% всіх договорів фінансового лізингу (порівняно з 2008 р. цей показник зменшився відповідно на 4,32%) [10 – 11].

Аналітики відмічають, що в період кризи особливу увагу з боку держави слід звернути саме на лізинг – зменшити податковий тиск на лізингові операції, ввести податкові пільги, а саме: впровадити нульову процентну ставку на лізингові платежі. Хоч бюджет недорахується значної частки нарахувань від цих операцій, можна буде отримати прибуток від подальшої ефективної роботи підприємств, у яких завдяки оновленню основних фондів відбудеться покращення кількісних та якісних характеристик виготовленої продукції.

Так, за даними асоціації «Українське об'єднання лізингодавців» (УОЛ) [10], у другому кварталі 2011 р. лізингові компанії уклали договори фінансового лізингу на суму 2,77 млрд грн. Даний показник вже фактично відповідає докризовим темпам розвитку ринку (наприклад, у ще передкризовому третьому кварталі 2008 р. ринок виріс практично на ту ж суму – 2,8 млрд грн). Загальна вартість діючих договорів фінансового лізингу на кінець першого півріччя поточного року досягла найвищої точки в історії ринку, склавши 31,9 млрд грн.

Цього року, як свідчить статистика, на ринку лізингу спостерігається тенденція до збільшення частки короткострокових договорів (до двох років), а також до істотного збільшення середньої вартості договору (на 20% за рік), яка на кінець першого півріччя склала 1 750 000 грн. Ще однією відмінною рисою стала зміна структури джерел фінансування лізингових операцій. Якщо в першій половині минулого року частка позикових коштів (в основному банківських) у фінансуванні лізингу перебувала на рівні 33%, то до кінця червня 2011 р. вона досягла вже 85%. Вартісний розподіл договорів фінансового лізингу за видами обладнання наведено на *рис. 1*.

Успіхи першого півріччя учасники ринку приписують не лише загальному поліпшенню економічної ситуації, але також значному поліпшенню законодавчого поля для лізингу. Певну роль у цьому відіграла і обмеженість доступу юридичних осіб до кредитних ресурсів банків.

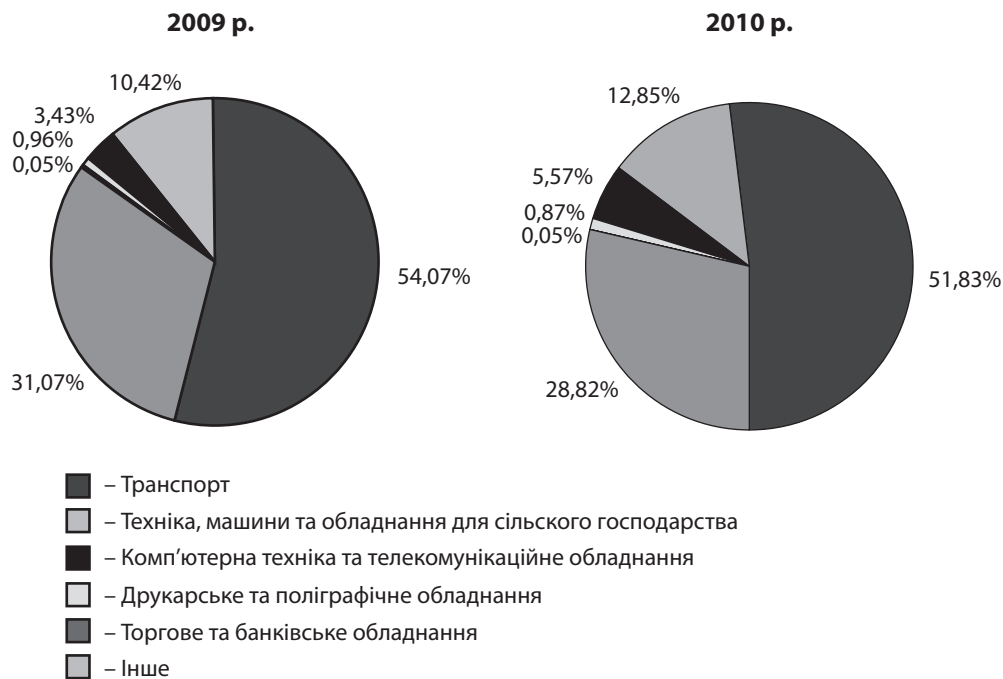

Рис. 1. Вартісний розподіл договорів фінансового лізингу за видами обладнання

Податковий кодекс вніс сприятливі зміни в оподаткування лізингових операцій, усунувши ряд дискримінаційних норм. Так, з-під ПДВ були виведені комісії лізингодавців за договорами фінансового лізингу, а лізингоодержувачам повернуто право відносити 100% витрат на оперативний лізинг транспорту на валові витрати.

За даними Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг, у 2010 р. було укладено 5095 договорів фінансового лізингу, що на 2088 (або 69,4%) більше в порівнянні з 2009 р., що представлено на рис. 2 [12].

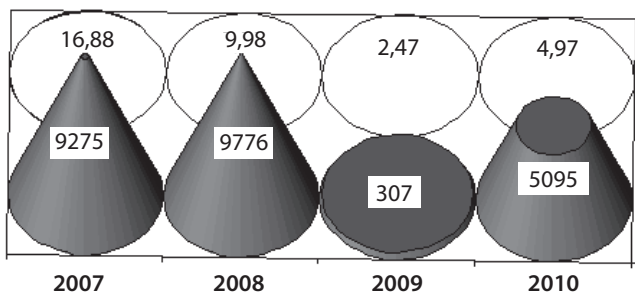

Рис. 2. Кількість та вартість укладених договорів фінансового лізингу за 2007 – 2010 рр.

ВИСНОВКИ

Лізинговий механізм у кризовий час, за відсутності банківських кредитів, є чи не єдиним інструментом фінансування, зокрема, малих і середніх селянських господарств, які мають можливість придбати в лізинг техніку та обладнання для того, щоби вивести свої господарства на гідний рівень рентабельності й активно конкурувати на сучасному ринку.

Отже, з отриманням більшого прибутку підприємством з'явиться можливість більш вагомого внеску в бюджет за рахунок сплати ПДВ, податку на прибуток та інших. Дотримання та виконання державної програми у

сфері лізингу сприяє тому, що цей напрямок бізнесу має неабиякі перспективи. Це дає змогу подолати кризу не тільки будівельним підприємствам, а й створює передумови для розвитку національної економіки. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про лізинг» від 23.03.1998 р. № 01-8/104 // <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.1997 р. № 283 / 97-ВР // <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
4. **Ткаченко С. Є.** Інвестування підприємств залізничного транспорту на основі лізингу // *Фінанси України.* – 2002. – № 3. – С. 108.
5. **Гарбар В. А.** Проблеми зносу основних фондів, і лізинг як одна з форм забезпечення їх кількості / В. А. Гарбар, І. О. Панасенко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/>
6. **Настасьєв В. М.** Організаційно-економічні механізми активізації лізингової діяльності підприємств [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 / В. М. Настасьєв / Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2006. – 17 с.
7. **Куліш Г. П.** Лізинг основного капіталу та перспективи його розвитку в національній економіці / Г. П. Куліш, К. В. Кравченко // *Інвестиції. Практика та досвід.* – 2009. – № 3. – С. 17 – 20.
8. **Забєліна І. О.** Фінансовий лізинг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://s-journal.cdu.edu.ua/2008/v6/v6pp74-75.pdf>

9. Податковий кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

10. Офіційний сайт Асоціації Лізингодавців України. [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.leasang.org.ua/ua/publications?>

11. Експрес-результати дослідження ринку лізингу України за 2-й квартал 2009 року [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.lease.org.ua/news/2009-09-08-409.htm>

12. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг. <http://www.dfp.gov.ua/>
